

Záložna-kampelička Hradecko

1928–1952

Inventář

EL NAD č.: 673

AP č.: 332

Veronika Brožková

Plasy 2017

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	8
Seznam použitých pramenů a literatury	9

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	10
Inventární seznam	11

I. Vývoj původce archiválií

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru *Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízeli pomohou*. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitelen, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitého ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady. Kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Ustavující valná hromada *Spořitelního a záložního spolku pro Hradecko a okolí* se konala 29. července 1928. Bylo zvoleno pětičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal František Urban, dále šestičlenná dozorčí rada a pokladník. Při svém založení měl spolek 24 členů.

Minimální vklad nového člena spolku byla 1 Kč, počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 4,5 %, úrok ze zápůjček činil 6 %. Spolek se připojil k Ústřední jednotě hospodářských družstev, zapsanému společenstvu s obmezeným ručením v Praze. Sídlo spolku bylo v Hradecku, jeho členy se mohli stát občané obcí Hradecko, Kralovice, Vysoká Libyně, Kožlany, osady Strachovice a okolí.

Dne 22. září 1928 byl spolek zapsán do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. X, list 265) pod názvem *Spořitelní a záložní spolek pro Hradecko a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením*.

Vlastní činnost byla zahájena 1. ledna 1929. Spolek neměl vlastní prostory, úřadovalo se vždy v neděli v pronajaté místnosti v hostinci Rudolfa Vlka v Hradecku, v roce 1932 se úřadovna spolku přestěhovala do školní budovy.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. z. a n., kterým se vydávají zvláštní předpisy o záložnách a úvěrních spolicích, úvěrních společenstvech (družstvech), hospodářských a živnostenských družstvech úvěrních a jejich svazech, změněny stanovy spolku. Při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl *Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Hradecku, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením*.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n., o jazykové úpravě zápisu firem do obchodního nebo společenstevního rejstříku, byl 23. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název *Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Hradecku, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein in Hradetzko, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung*.

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých

majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců, kolaborantů a některých organizací a ústavů, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníckých sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Národním správcem kampeličky byl ustanoven dosavadní starosta Rudolf Král. Dne 22. července 1945 se konala valná hromada a starostou spolku byl zvolen Václav Klíma.

Ke dni 20. února 1947 bylo ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb. z. a n., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva, ve společenstevním rejstříku vymazáno německé znění firmy.

Podle zákona č. 181/1948 Sb. z. a n., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 205.209/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít *Záložna-kampelička v Hradecku*. Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Kralovicích, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V říjnu 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Okresního soudu v Plzni, kde byla zaregistrována pod značkou Dp 96.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 26. ledna 1953 *Záložna-kampelička v Hradecku* sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Kralovicích. V důsledku toho došlo dne 26. února 1953 k výmazu *Záložny-kampeličky v Hradecku* z podnikového rejstříku.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

František Urban	07/1928–03/1934
Adolf Levý	03/1934–02/1940
Rudolf Král	02/1940–07/1945
Václav Klíma	07/1945–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Rudolf Vopat	07/1928–04/1934
Václav Sopr	04/1934–07/1945
Bohuslav Karlovec	07/1945–12/1952

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>rok</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
1929	91 321,94 Kč	?	?
1931	340 260,08 Kč	?	?
1937	458 597,00 Kč	188 500,00 Kč	2479,70 Kč
1939	397 188,00 K	246 752,00 K	3014,60 K
1941	654 570,00 K	159 200,00 K	398,70 K
1948	490 784,00 Kčs	108 650,00 Kčs	?
1951	?	?	-2631,40 Kčs

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1928	30
1930	43
1935	59
1940	70
1945	77
1946	81

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Z dochovaných dokumentů není zřejmé, kde a jakým způsobem byly ukládány. Písemnosti předala v roce 1980 Česká státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil Státnímu okresnímu archivu Plzeň-sever (č. př. 529). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Hradecko, 1928–1952, tvoří celkem 5 úředních knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro dozorčí radu, protokol pro představenstvo, seznamy činovníků a členů). Fond dále obsahuje 1 karton spisového materiálu (zakladací listiny, oběžníky k valné hromadě, soudní usnesení, protokoly o revizi, smlouvy s pokladníkem, doklady o pojištění a účetní spisy).

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OASSS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tj. dle posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

V roce 1981 JUDr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář *Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954*, k jeho schválení však nedošlo.

Při současném pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k aktuálním pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310), k Metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 včetně jeho dodatku č. j. SOAP/006-1300/2014 a k Metodickému návodu č. 1/2013 OASSS MV, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

V rámci generální inventury v letech 2012–2013 došlo k zpřesnění metráže. Celkový rozsah fondu je 0,11 bm. Knihy i spisy jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Vnitřní skartace nebyla provedena.

Jazykem archiválií je, kromě několika dvojjazyčných česko-německých tiskopisů z doby okupace, čeština. V době zpracování fondu se archiválie nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Hradecko poskytují poměrně ucelené údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zápisy ze schůzí orgánů, z účetních dokladů se dochovaly pouze tři účetní závěrky a dva statistické dotazníky. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich částečně získat i informace o dění v obcích, v nichž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Hradecko uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v dubnu 2016 v SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v únoru 2017 Veronika Brožková.

V Plasích 20. února 2017

Veronika Brožková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I /nezpracováno/,* Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Hradecko a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – sign. Dr X 265, Záložna-kampelička v Hradecku – sign. Dp 96.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1946 (částka 87, 8. 11.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Sbírka zákonů republiky Československé, 1952 (částka 38, 22. 12.).

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

HÁJEK, Jan – LACINA, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům*. Praha, 1999.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. př.	číslo přírůstku
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
NAD	Národní archivní dědictví
OASSS MV	odbor archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra
ř. z.	říšský zákoník
SAP	Sborník archivních prací
Sb. z. a n.	sbírka zákonů a nařízení
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

I. Knihy

1	Protokol pro valnou hromadu (20. 4. 1930–23. 7. 1949)	1930–1949	ukn 1
2	Protokol pro představenstvo (20. 1. 1929–17. 1. 1950)	1929–1950	ukn 2
3	Protokol pro dozorčí radu (5. 11. 1929–14. 10. 1952)	1929–1952	ukn 3
4	Seznam členů	1928–1947	ukn 4
5	Seznam spolkových činovníků	1928–[1949]	ukn 5

II. Spisový materiál

Spisy

6	Zakládací listiny, stanovy, jednací řád	1928–1941	kar 1
7	Usnesení krajského soudu	1928–1949	kar 1
8	Příkaz ministerstva financí	1948	kar 1
9	Oběžníky k valné hromadě	1930–1949	kar 1
10	Smlouva s pokladníkem	1941	kar 1
11	Doklady o pojištění kampeličky	1935–1945	kar 1
12	Oznámení ústřední jednoty o členství	1929	kar 1
13	Protokoly o revizi	1929–1952	kar 1
14	Prohlášení o nepřítomnosti Židů	1939	kar 1

III. Účetní materiál

Účty

15	Účetní závěrky	[1933]–[1945]	kar 1
16	Statistické dotazníky	1941–1942	kar 1

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Hradecko
Značka archivního fondu:	ZK Hradecko
Časové rozmezí:	1928–1952
Počet evidenčních jednotek:	6 (5 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	16
Rozsah v bm:	0,11
Stav ke dni:	20. 2. 2017
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Martina Matušková Dne 20. 2. 2017 – č. j. SOAP/060-0053/2017